

Методичні рекомендації з трудового виховання в умовах ДНЗ

У Базовому компоненті дошкільної освіти, в програмі розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» підкреслено важливість набуття дошкільником різних життєвих компетенцій у різних видах дитячої діяльності, серед яких одне з чільних місць відведено предметно-практичній діяльності.

УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

I – УМОВА – доброзичливість, повага з боку дорослого, позитивна оцінка результатів.

II – УМОВА – відповідність обладнання віку дітей, естетика, діяльність доступна, цікава, мотивована, спеціальний одяг для праці, запобігати травматизму, не залишати дітей самих.

ВИДИ ДИТЯЧОЇ ПРАЦІ.

- 1) Господарсько – побутова праця.
- 2) Самообслуговування.
- 3) Праця в природі.
- 4) Художня праця.

ВИСНОВОК: залежно від віку дітей та їх індивідуальних уподобань, вага кожного виду праці різна. Ставлення дитини до праці значною мірою залежить від ставлення до неї дорослих, що є поруч.

УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

- 1. САНІТАРНО – ГІГІЄНІЧНІ** (освітленість, температурний режим, чистота повітря; інструмент легкий, зручний, естетичний, зберігається у зручному місці, коробки з дрібними матеріалами повинні мати позначки; доступ до матеріалів чи інвентарю контрольований дорослим; стежити за поставою під час праці).
- 2. ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ** – індивідуальні особливості, гендерні особливості, інтереси, бажання, самопочуття, рівень фізичної підготовленості до праці.

3. **ЕСТЕТИЧНІ** – краса, гармонія, охайні, естетичні атрибути праці приваблюють дітей і стимулюють трудову діяльність дітей. Діти мають отримувати естетичну насолоду від результатів своєї праці.
4. **ПЕДАГОГІЧНІ** – наявність мети, чіткий зв'язок між мотивом і кінцевим результатом праці. Праця має бути зрозумілою дитині.
5. **МЕТОДИ ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ.**

Щоб краще зрозуміти сутність і значення кожного методу в трудовій діяльності їх ділять на групи.

1 ГРУПА – методи організації трудової діяльності.

2 ГРУПА – методи словесно-емоційного впливу.

3 ГРУПА – методи стимулювання.

До методів організації трудової діяльності належать:

- спільна праця дитини й дорослого;
- приклад дорослого;
- показ і пояснення;
- вправляння;
- розповідь;
- навіювання – (твої черевички сумують ти їх розкидав);
- читання художніх творів;
- заохочення;
- схвалення;
- змагання;
- покарання (накладання додаткових обов'язків – забруднив стіл - вимий його, поламав будівлю - збудуй, вираження морального осуду – я не очікувала від тебе, звинувачення – квіти зав'яли бо ти не поливав їх).

Покарання буде дієвим, якщо воно зрозуміле дитині, справедливе, здійснюється індивідуально, а не на очах дітей (ще народна мудрість говорить – хвалити при всіх, сварити наодинці), караючи не ображай дитину; після покарання показати дитині своє позитивне ставлення.

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІТЕЙ В УМОВАХ ДНЗ І СІМ'Ї.

Форми організації дітей не слід плутати з формами праці.

Форми праці: споживча, виробнича і творча.

Форми організації праці дітей – це зовнішнє вираження узгодженої діяльності дорослого і дитини, що здійснюється за встановленими правилами у певному проміжку режиму дня.

Працю дітей в ДНЗ організовують у 3 основних формах:

1. Доручення.
2. Чергування.
3. Колективна праця.

ТРУДОВІ ДОРУЧЕННЯ.

Суть трудового доручення полягає у покладання на дитину чи групу дітей певних обов'язків, виконання певних завдань, що мають практичне значення для самої дитини або для іншої людини. Доручення мають чітку спрямованість на близький результат.

Залежно від критеріїв виокремлюють такі **види доручень:**

- . *за ступенем складності: складні і прості;*
- . *за тривалістю: короткочасні, епізодичні й тривалі;*
- . *за характером організації дітей: індивідуальні та групові.*

За змістом діяльності щодо виконання доручень їх поділяють на:

- 1) побутові доручення;
- 2) доручення, пов'язані з участю в іграх, використанням іграшок, організацією занять;
- 3) доручення допомагати малюкам (для старших дітей);
- 4) доручення-прохання дорослих;
- 5) доручення, пов'язані з роботою в куточку живої природи, на земельній ділянці дитсадка.

Виконання доручень виховує у дошкільнят обов'язковість, відповідальність, привчає їх до вияву вольових зусиль у процесі самоорганізації діяльності задля досягнення результату.

Ефективним щодо цього може бути ознайомлення дитини з такими правилами виконання доручення:

- * отримавши доручення, подумай, чи правильно ти зрозумів, що потрібно робити;
- * сплануй, як виконати цю роботу;
- * працюй, не поспішаючи, щоб результат приніс задоволення і користь;
- * поінформуй про завершення справи того, хто доручив її тобі;
- * проаналізуй, чи не потрібно зробити ще щось.

ЧЕРГУВАННЯ

Ця форма організації трудової діяльності полягає у систематичному виконанні трудових обов'язків стосовно своїх одногрупників (а в домашніх умовах –стосовно членів родини).

Наприкінці молодшого дошкільного віку вихователь починає залучати вихованців до окремих обов'язків чергових по їдальні, а починаючи з 5-річного віку діти систематично чергують в їдальні, на заняттях, у куточку живої природи тощо.

Призначення чергових

Призначають по двоє чергових в різних видах чергувань. Картки з малюнками викладають заздалегідь (ввечері), тоді діти пам'ятають про чергування і приходять швидше до садка. Добираючи пари: активніших дітей треба призначати з менш активними, старанніших – з менш старанними, тих, хто мають певні трудові навички – з тими, які ще таких навичок не набули.

Розподіл обов'язків

Зміст чергувань визначений діючою програмою і спрямований на ускладнення обов'язків чергових в різних вікових групах. Треба пам'ятати і про те, що прибирання матеріалів після заняття черговими не звільняє всіх дітей від прибирання свого робочого місця. А чергові, в свою чергу, прибирають усі матеріали до шафи, збирають малюнки.

Важливо встановити між дітьми-черговими і всім колективом відносини взаємної поваги. Чергові дбають про весь колектив, а всі діти прагнуть

допомогти черговим, не порушувати правил поведінки, дотримуватися чистоти і порядку.

Необхідно дотримуватися певної послідовності у виконанні черговими їхніх обов'язків. Наприклад, чергові по їдальні можуть виконувати свої обов'язки в такій послідовності: помити руки, надіти фартух чергового, розстелити скатерки, розставити столові прибори, тарілки для хліба, ложки, перевірити усе і запросити дітей до столу. Після сніданку чи обіду чергові послідовно збирають тарілки, ложки, змітають щіточкою крихти у совок, складають скатерки і т.д. Організуючи чергування, важливо чітко розподілити обов'язки між черговими, щоб кожна дитина знала свою ділянку роботи (за ділянками і за видами роботи).

Керівництво вихователя.

Вихователь показує основні дії, розповідає, багаторазово вправляє дітей у певних трудових діях. На початку року вихователь орієнтує дітей на контроль прямою вказівкою (перевірити чи правильно розкладені ложки та ін.). У кінці року використовує нові прийоми: дає загальну вказівку “Діти, перевірте свою роботу”. Якщо діти освоюють нові види чергування, то вихователь проводить індивідуальні пояснення або організаційну бесіду, в процесі яких дає необхідні знання всьому дитячому колективу.

У розвитку колективних взаємин дітей велике значення має **оцінка і самооцінка**. Бесіди-обговорення роботи чергових, які систематично треба проводити старших групах, допомагають дітям правильно оцінювати свою роботу і роботу товаришів. У таких бесідах діти вперше відчують відповідальність за свою роботу перед колективом, правильно сприймають зауваження своїх товаришів. Вкінці бесіди вихователь робить висновок, що чергові добре працювали, вони швидко виконали свою роботу (добре розподілили між собою роботу, не розпорозували свою увагу на інші справи). В цілому значення таких бесід дуже велике, бо тут дитина вперше відчуває потребу відповідати за свою роботу перед колективом, а

формування цієї якості в дітей – дуже важливий момент у підготовці їх до школи.

КОЛЕКТИВНА ПРАЦЯ ДІЛИТЬСЯ:

ПРАЦЯ ПОРУЧ – діти не залежно один від одного, одночасно виконують індивідуальні завдання. У процесі роботи поруч виникає безпосереднє спілкування, яке спонукає дітей надавати допомогу один одному. Створює доброзичливі стосунки. Цей спосіб є проміжним етапом до колективної праці.

ЗАГАЛЬНА ПРАЦЯ – спільна мета і результати, трудовий процес розгортається як індивідуальний (прибрати шафу з іграшками – одні миють іграшки, другі шафу, треті складають іграшки).

СПІЛЬНА ПРАЦЯ – складний різновид діяльності для старших дошкільників, всі трудові дії при цьому мають певну завершеність (наприклад – розчищення снігу: одні згрібають, інші насипають, треті вивозять). Під керівництвом вихователя діти попередньо обговорюють зміст і послідовність дій, визначають кількість учасників для кожної трудової операції, розподіляють дії між учасниками, враховуючи їхні бажання і можливості.

Отже, організовуючи трудову діяльність вихованців, педагог має виходити з їхніх інтересів, уподобань, здібностей, індивідуальних можливостей. Це не означає, що дитяча праця є аналогом розваг. Дитина має докладати фізичних, інтелектуальних, моральних, емоційних, вольових зусиль, щоб виконати завдання. Неприпустимо негативно оцінювати результат. Слід підтримати дитину, висловити впевненість, у її можливостях, дати їй відчуття, що їй праця потрібна. Важливо відмовитись від жорсткої регламентації, авторитарності, створювати атмосферу доброзичливості, взаємодопомоги, творчого пошуку.

Вихователь-методист – Г. Безділь

